

det være bedre udstyret og hyggeligere. Det maa fra Lovgivningens Side gøres muligt, at ogsaa den fattiges Hjem kan være saa godt og hyggeligt, at han kan føle sig tiltalt af at bo der, ellers vil Værtshuset lokke ham til sig. Og det siger sig selv, at hvor Arbejderen har ringe Adgang til aandelig Nydelse, bliver hans Tilværelse graa, og han fristes let til at drikke Mismodet bort i Spiritus.

Jeg skal her igen udtale min Glæde over, at saa mange samvirkende Faktorer have kunnet bidrage til, at vi ere naaede til Nedgang i Forbruget af Spiritus og til en bedre offentlig Moral, end vi have haft for blot en Snes Aar tilbage. Og jeg skal sige, at det har jo været almindeligt at fremstille f. Eks. København som et moderne Sodoma, medens man ude paa Landet havde sin Bondekultur og var betydelig bedre, end man er her inde i denne farlige Storby med alle dens Fristelser og al dens Elendighed. Jeg vil sige f. Eks. til det ærede Medlem for Kerteminde (Pinstrup), der har draget dette Ord „Bondekultur“ ind i Diskussionen, et Ord, der ofte er blevet anvendt, siden han fremsatte det, at det er beundringsværdigt, at man i en By som København med dens storindustrielle Etablissementer, med dens Fattiggader, med dens Proletariat, som der jo er ikke saa lidt af, naar man først kommer rigtig til at undersøge denne By med dens Modsætning mellem, hvad der er rigt og fattigt, alligevel har kunnet holde Disciplin og Orden, saaledes som man ved visse Lejligheder har set det. Selv i Krigstilfælde, under den sociale Krig, har det været umuligt at drive Arbejderne til nogen Art af Udskejelser, skønt Opfordring dertil har ligget temmelig nær, og skønt man i andre Lande neppe kunde have paapeget saa mønsterværdig en Opførsel som den, Arbejderne her have vist. Jeg skal nævne den store Lockout for 8 Aar siden, hvor der ikke var et eneste Tilfælde af Politindblanding eller Anholdelse. Det vidner jo om, at disse Arbejderbatailloner maa være opdragede godt ved deres egen Hjælp, ikke ved en Korporalstok eller ved et Tyranni fra oven, som mange ejendommeligt nok forestille sig, men ved deres egen Ofervillighed, deres eget Arbejde og Udholdenhed og ved Forstaaelse af, hvad de

skyldte Samfundet. Som Modsætning kunde jeg anføre, at man i et herværende Blad, Regeringsblad for Øjeblikket, i sin Tid fremsatte nogle Udtalelser om de Herrer, som ofte ere Arbejdernes Modstandere, der altid havde nok af Penge at rasle med, naar de vare ude for at slutte Forretninger, og hvorledes der der blev drukket adskillige høje Bægere. Det er meget muligt, at det slet ikke er i den egentlige Arbejderklasse, at der drikkes saa meget, men maaske det langt snarere er muligt at finde adskillige af dem, der nyde til Overmaal, i Middelklassen og Overklassen. Jeg kunde have Lyst til at sige til de gæve Jyder, der udmærke sig ved at være naaede videst i Retning af at organisere Afholdsbevægelsen, at for faa Aar siden kunde man læse i et Afholdsblad, hvorledes det gik til ved et Markedovre i Holstebro. (*Sabroe*: Det er Mølgaard-Nielsens Valgkreds). Hvis en københavnsk Arbejder kom ud til et saadant Marked, vilde han blive forbavset over, at Livet gik saa frit der. Der nævnes, at der ved et saadant Marked blev drukket — det var i Juli 1893 — ca. 10,000 Bajere, ca. 5,000 Kaffepunsche og ca. 3,000 „halve Kopper“. Man nævnedes en Udgift dertil af 2,000 Kr. løst anslaaet eller Renten af en Kapital paa 52,000 Kr., beregnet efter 5 pCt. Rente. Man ser altsaa, at „Bondekulturen“ ogsaa kan slaa sine Skøve.

Jeg kunde derfor sige uden Overdrivelse, at der, hvor der er arbejdet bedst fra Underklassens egen Side for at hjælpe sig selv op, organisatorisk, intellektuelt og moralsk, der er Tilstanden ogsaa bedst, men der, hvor der er mindst Energi, størst LigeGYldighed for alt, hvad der hedder Organisation og Samarbejde, der er Moralen lavest. De kunne f. Eks. se paa vore Herregaarde, hvordan det til Tider gaar til dér. De ville vide, at vore Herregaardskarle, de Folk, der ikke kende noget til Organisation eller i alt Fald maaske komme sidst med, ere lettere end andre til at bruge Næverne og til at stikke nogle høje Bægere ud. Men derimod, hvor man har faaet Forstaaelse af Livets Spørgsmaal, hjælper denne Forstaaelse en let over mange af disse Farer. Jeg siger ikke, det er nok, men det er i høj Grad vigtigt og maaske det primære, medens Afholdsagen i sig selv kun bliver det sekundære.